

Flyttanmälan och klara transportpapper krävs

Det finns en hel del att tänka på när man ska flytta får "utomgårds". Både avsändande besättning och mottagare ska anmäla flytten till Jordbruksverket. Det ska finnas klara papper såväl på djuren som på transportören och fordonet. Flyttning av egna djur inom de egna ägorna behöver inte rapporteras. Regelverket kan tyckas snårigt men motiveras av att det ska vara lättare att spåra djur om det blir ett smittutbrott.

Först en sammanfattning i korthet

- Besättningen ska ha ett produktionsplatsnummer.
- Stalljournal ska finnas.
- All flytt av djur utomgårds ska rapporteras.
- Transportdokument ska medfölja.
- Följ kraven på fordonet.
- Alla får kan inte transporteras.
- Utan särskild dokumentation får man köra egna djur i egen transport max 50 km från gården, i ett fåtal fall årligen upp till 65 km.
- Max 8 timmars färd, i enstaka fall 11 timmar.
- Tillstånd och kompetensbevis krävs för proffstransportörer.

Besättningen ska vara registrerad

Grundläggande för spårbarhet av djur är att varje djurhållare registrerar sin besättning. Det gäller även om man har ett fåtal djur.

Anmälan om djurhållning görs till Jordbruksverket. Man tilldelas då ett produktionsplatsnummer (landsbeteckningen SE plus sex siffror). Produktionsplatsnumret är knutet till den anläggning/plats där man bedriver sin verksamhet. Det går därför inte flytta med produktionsplatsnumret om man skulle flytta verksamheten till annan ort.

Man kan dock söka dispens för att använda ett och samma produktionsplatsnummer för platser/beten som ligger på rimligt avstånd från hemmagården.

Stalljournal ska finnas

Man ska föra en godkänd stalljournal för samtliga djur som kommer till eller lämnar gården.

All förflyttning av djur ska rapporteras

Varje registrerad djurhållare ska rapportera både när djur flyttas från den egna gården och när djur tas emot från en annan besättning. Anmälan görs till Jordbruksverkets förflyttningsregister antingen manuellt på blankett eller elektroniskt.

I rapporterna anges avsändande respektive mottagande besättnings produktionsplatsnummer, transportdatum och antal djur.

Flyttning av egna djur till bete eller mellan egna produk-

Det finns många regler att hålla reda på när man ska transportera sina djur utanför den egna gården. Foto: Emma Rosenmüller

tionsplatser som ligger inom samma eller angränsande kommun behöver dock inte rapporteras.

Slakteriet kan ges fullmakt att rapportera

Rapportskyldighet gäller även djur som skickas till slakt om man inte via Jordbruksverket (ansökan på särskild blankett) gett slakteriet fullmakt att sköta rapporteringen. Därefter behöver man bara uppdatera stalljournalen. Även om man gett fullmakt till slakteriet är det fortfarande djurhållaren som ansvarar för att rapporteringen är korrekt.

Hemslakt av djur ska inte rapporteras, endast föras in i stalljournalen.

Djur till destruktion

Djur som skickas till destruktion ska rapporteras på samma sätt som vid en vanlig förflyttning. Då anges produktionsplatsnummer SE 888888 som mottagare.

Rapport inom en vecka

Alla förflyttningar ska anmälas inom sju dagar till Jordbruksverkets förflyttningsregister.

Transportdokument ska följa med utomgårds

Transportdokument ska följa med vid transporter, med undantag för när djur flyttas mellan egna produktionsplatser eller när djur skickas till destruktionsanläggningar. Dokumentet ska förvaras av mottagaren i minst tre år. Det ska inte skickas in till Jordbruksverket.

Transportdokumentet ska innehålla avsändare, mottagare, transportör och transportmedel. Fullständig identitet på djuren (SE-nummer plus individnummer) ska anges, med undantag för djur under 12 månaders ålder som skickas direkt till slakt från födelseplatsen. Vissa slakteriers transportsedlar är godkända som transportdokument för får. I så fall behöver man inte fylla i ett separat transportdokument när djuren skickas till slakt.

Grundläggande krav på fordonet

- Bilen/släpet ska kunna förses med skiljeväggar så att djuren står lagom trångt och inte skadas vid plötslig inbromsning eller gir. Djuren ska samtidigt kunna stå upp eller ligga ner.
- Lämpligt utrymme i fordonet varierar beroende på djurets vikt mellan 0,3 kvadratmeter per djur (klippta får och lamm) och 0,9 kvadratmeter/djur (dräktiga tackor).
- Fordon ska vara försett med skyltar som visar att transporten innehåller levande djur.
- God ventilation. Vid transport på släpfordon bör man säkerställa att djuren inte utsätts för risken att förgiftas av avgaser.
- Halksäkert golv.

Alla djur får inte transporteras

- Endast friska djur får transporteras, med undantag för att ett akut sjukt eller skadat djur får köras till veterinär.
- Dräktiga tackor får inte transporteras om mindre än 14 dygn återstår till beräknad lamning. Minst en vecka efter lamning ska förflyta innan tackan får transporteras.
- Lamm ska vara minst en vecka gamla.

Max 50 km från gården

Man får transportera egna djur i eget fordon upp till max 50 km från gården utan särskild dokumentation, under förutsättning att baskraven ovan på fordon och djur är uppfyllda. Sträckan kan utökas till 65 km om färden görs ”i mindre omfattning”, max åtta gånger per år.

Vid längre transporter tillkommer fler regler:

- Djuren får transporteras upp till 8 timmar inom Sverige, i enstaka fall i högst 11 timmar. Vid slakttransporter över 8 timmar ska fordonet kunna registrera förflyttningar och stopp. Systemet ska innehålla sensorer för temperatur och lucköppning.
- Djuren ska kunna få tillsyn minst varannan timme.

- Okastrerade baggar ska transporteras åtskilda från hondjur.
- Det ska finnas bra möjligheter att rädda djuren ur fordonet vid brand eller annan olycka.

Stora krav i yrkesmässig verksamhet

För den som transporterar djur i sin ekonomiska verksamhet är reglerna än mer detaljerade. Enligt Jordbruksverket innebär ekonomisk verksamhet att ”du får ersättning för dina arbetsinsatser eller att transporten på ett direkt eller indirekt sätt syftar till ekonomisk vinst. Det är alltid ditt eget ansvar att bedöma om dina transporter sker inom en ekonomisk verksamhet eller inte. Du måste till exempel fundera över när en amatör- eller hobbyverksamhet blir mer yrkesmässig.”

Gränsdragningen mellan proffs och amatör är alltså svår.

Transportörstillstånd och utbildning

Enligt EU:s transportförordning ska yrkestransportörer registrera sig för att få ett transportörstillstånd. Ansökan görs hos Jordbruksverket. Det fordon som används ska vara besiktigt och godkänt av Länsstyrelsen. Transportörer kan vara både juridiska personer (bolag) eller fysiska personer.

Chaufför eller annan djurskötare som ansvarar för transport i yrkesmässig verksamhet måste ha gått utbildning för och erhållit kompetensbevis. Under transporter ska alltid transportörstillstånd, fordonsgodkännande och kompetensbevis kunna visas upp. Vid transporter över åtta timmar finns dessutom krav på ytterligare dokumentation, till exempel färdjournal.

I utbildningen för kompetensbevis ingår lagstiftning, djurens fysiologiska behov och beteenden (till exempel tecken på stress), djurhantering under transport, hur körsättet påverkar djurs välbefinnande, akutvård och säkerhet. Se www.jordbruksverket.se för godkända utbildare.

Både hängslan och livrem?

Varje fårbonde som kör egna djur i en vanlig hästtransport kan komma att stoppas i en länsstyrelsekontroll. Vill man vara på den säkra sidan är det inte fel att gå kursen för kompetensbevis. Då vet man vad som gäller innan ekipaget lämnar gården.

Kristina Räf

Mer info i ”Handbok för djurtransporter”, utgiven av Transportfackens Yrkes- & Arbetsmiljönämnd (TYA) i samarbete med bland andra Jordbruksverket och Gård & Djurhälsan. Se även www.djurtransporter.nu och Fårskötsel nr 4/20.